

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.178 Львівського національного
університету імені Івана Франка
(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційне дослідження Вінарчук Наталії Миколаївни
з теми «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної
діяльності у закладах дошкільної освіти», подане на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми дисертаційної роботи.

В умовах сучасних викликів (війна, екологічна криза, пандемії тощо), особливо їх наслідків для розвитку дітей, значущим постає завдання збереження та підтримання їх здоров'я – фізичного, психічного, соціального, духовного. У цьому контексті здоров'язбережувальна діяльність у закладах дошкільної освіти набуває пріоритетності та потребує глибокого осмислення для пошуку напрямків її практичної реалізації і, що важливо, підготовки майбутніх вихователів до цього. Як демонструє зміст рецензованого дисертаційного дослідження, значущо запропонувати педагогічну технологію підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Її результативність визначає, на думку авторки, спроектована та апробована система організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, де студенти опановують адекватні уявлення про здоров'я, основні засоби та способи формування здоров'язбережувальної компетентності дітей водночас самі отримують мотивацію до переосмислення та свідомого вибору здорового способу життя. Із цією метою в дисертації виокремлено та обґрунтовано критерії та показники підготовленості майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, рівні її прояву. Сутнісно, авторка дисертації постала перед потребою проаналізувати, оцінити та дослідити освітні ресурси закладу вищої освіти, які сприяють формуванню відповідних вимогам професії компетентностей здобувачів у сфері збереження здоров'я дітей у різних вимірах. З огляду на означене варто визнати, що дисертаційне дослідження Наталії Миколаївни Вінарчук є необхідним і своєчасним, набуває особливої актуальності в ціннісному

контексті підготовки майбутніх вихователів до творення здоров'яорієнтованого освітнього середовища закладу дошкільної освіти.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є складником науково-дослідної роботи кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка «Теоретико-методологічні засади підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності» (№ держреєстрації 0116U001693), загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка в межах теми «Науково-педагогічні та організаційно-дидактичні засади формування освітнього простору вищої освіти України: історичні ретроспективи, зарубіжний досвід, інноваційні підходи та технології» (№ держреєстрації 0123U101507, термін виконання 2022 – 2027 рр.).

Наукова новизна.

Базуючись на методологічних підходах, нормативно-законодавчому забезпеченні здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти та професійної підготовки до неї майбутніх вихователів, дисертантка запропонувала цілісний підхід до обґрунтування теоретико-прикладних аспектів організації освітнього середовища в закладі вищої освіти, де цінність здоров'я культивується і знаходить втілення. Новизна отриманих полягає в тому, що вперше:

- здійснено теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- уточнено сутність базових понять дослідження: «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «професійна готовність», «здоровий спосіб життя», «освітнє середовище», «здоров'язбережувальне середовище», «компетентність», «компетенція», «здоров'язбережувальна компетентність»;

- подано авторські означення понять «готовність», «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти»;

- схарактеризовано критерії сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний та розроблено їхні показники;

- описано якісні характеристики рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: високий, середній, низький;

- розроблено модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Значущим є той факт, що результати проведеного дослідження суттєво доповнюють уявлення про моделювання професійної підготовки майбутніх вихователів, зокрема, у царині їх готовності до реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Цьому слугують визначені критерії та показники підготовленості, а також апробовані умови, завдяки яким підвищується рівень сформованості відповідних компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Практичне значення отриманих результатів.

Основні положення, викладені в дисертації, можуть стати науковою основою для удосконалення організації професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта; оновлення та розроблення нових освітніх програм професійної підготовки майбутніх вихователів в умовах закладу вищої освіти; збагачення змісту нормативних та вибіркових компонент освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців; підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Представлене дисертаційне дослідження підпорядковане єдиній логіці та на належному рівні репрезентує хід і результати дослідження. Наукові положення достатньо обґрунтовані, відповідають меті та завданням роботи. Вірогідність висновків, сформульованих у дисертації, зумовлена комплексним підходом до розкриття предмета дослідження, експериментальною перевіркою висунутого припущення і розробленням на цій основі моделі підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, що вказує на завершений дослідницький цикл.

Характеристика основних положень роботи.

Оцінюючи ступінь обґрунтованості основних положень та висновків, сформульованих у дисертації Н.М. Вінарчук, варто вказати, що значною мірою вони забезпечуються відповідною структурою роботи: кожен із трьох розділів

відповідає поставленій меті та завданням; результати теоретичного аналізу та експериментальна перевірка запропонованої педагогічної технології підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти відображають погляди авторки на систему і модель проектування освітнього простору в закладі вищої освіти з урахуванням предмета дослідження.

Дисертаційна робота логічно побудована, а теоретичні викладки спрямовані на підтвердження їх наукової новизни та безпосереднього практичного значення. Аналіз сформульованих завдань засвідчує орієнтованість дисертантки на доведення гіпотетичного припущення та провідних ідей наукового пошуку.

У вступі окреслено актуальність обраної проблематики, коректно сформульовано мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження, наведено перелік використаних методів, розкрито наукову новизну та практичне значення проведеного дослідження, особистий внесок дисертантки, відомості про апробацію результатів.

Перший розділ характеризує достатній рівень широти та ґрунтовності аналізу теоретико-прикладних аспектів обраного предмета. Дисертація побудована на сучасних дослідженнях та концептуальних положеннях вітчизняних науковців (з 295 джерел, половина за останні 5 років). Аналіз категорійного поля, що окреслює професійну підготовку майбутніх фахівців, дав змогу авторці конкретизувати той контекст розгляду основних підходів, а відповідно й понять, опертя на які забезпечує цілісне розуміння сутності підготовленості майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладі дошкільної освіти.

Другий розділ містить ґрунтовний аналіз сучасного стану професійної підготовки студентів до здоров'язбережувальної діяльності в закладі дошкільної освіти, що детермінував виокремлення дослідницею тих критеріїв (мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний), на основі яких уможлиблюється оцінювання підготовленості майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку ціннісного ставлення до здоров'я та прагнення реалізовувати принципи здорового способу життя.

Заслуговує уваги виокремлення та обґрунтування груп педагогічних умов (організаційно-управлінські, організаційно-технологічні, організаційно-методичні, організаційно-психологічні), дотримання яких, на думку авторки дослідження, сприятиме підвищенню результативності освітнього процесу в

закладі вищої освіти у сфері підготовленості майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладі дошкільної освіти.

Ціннісним для дисертаційної роботи є третій розділ, в якому Н.М. Вінарчук представила процедуру організації та проведення, а також результати педагогічного експерименту з визначення дієвості аргументованих педагогічних умов підвищення рівня готовності майбутніх вихователів створювати здоров'яорієнтоване освітнє середовище в закладі дошкільної освіти, реалізовувати здоров'яформувальні технології в роботі з дітьми раннього та дошкільного віку. Використання методів статистичного аналізу даних уможливило висновок про статистичну достовірність зроблених висновків.

Спроектowana авторська модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладі дошкільної освіти увиразнює уявлення дисертантки про зміст та взаємозумовленість етапів цілепроекування, реалізації та врахування результатних показників у набутті студентами відповідних компетентностей. Акцентування на запропонованих умовах засвідчує розуміння авторкою значущості спеціально організованого освітнього середовища, в якому досягнення цілей стає реальним.

Авторкою проведена належна робота з впровадження основних результатів роботи в заклади вищої освіти, про що свідчать відповідні довідки, розміщені в додатках.

Вивчення тексту дисертації Н. Вінарчук та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що робота є результатом ґрунтовного дослідження авторкою феномену підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Результати перевірки запропонованих педагогічних умов підвищення результативності такої підготовки можуть слугувати основою для удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти на основі впровадження запропонованої педагогічної технології.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором.

Результати дослідження було опубліковано у 19 друкованих працях (14 – одноосібні). Зокрема, 5 статей у фахових виданнях (3 у співавторстві) та 1 у виданні, включеному до наукометричних баз даних Web of Science (у співавторстві). Широко апробовано напрацювання на 13 науково-практичних конференціях та наукових заходах різного рівня (2 у співавторстві).

Представлена дисертаційна робота засвідчує уміння дисертантки бачити актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців, готовність розв'язувати їх на достатньому науковому рівні. Загалом за своїм змістом і формою дисертація Н.М. Вінарчук є завершеним самостійним дослідженням.

Дискусійні зауваження та пропозиції до змісту дисертації.

Оцінюючи дисертаційну роботу Н.М. Вінарчук у цілому позитивно, вважаю доцільним висловити деякі побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. У першому розділі дисертаційної роботи представлено характеристику досліджуваних наукових конструктів, їх взаємозв'язок та детермінацію, що засвідчує значну увагу авторки до вітчизняних традицій і підходів в організації освітнього процесу закладів вищої освіти та визначення тих тенденцій, які стосуються забезпечення набуття майбутніми вихователями професійних компетентностей, їх підготовленості до професійної діяльності. Водночас запропонований масив інформації варто було б доповнити власними узагальненнями-міркуваннями щодо предмета аналізування.

2. Наукове дослідження побудоване за типом педагогічного експерименту й передбачає висунення гіпотези. У її формулюванні (с. 23) доречно було б вказати на ті змінні, введення яких забезпечує бажаний ефект педагогічного впливу. Логічно припустити, що зміст гіпотези мав би відображати як незалежні змінні педагогічні умови, що є предметом дисертаційного дослідження. Натомість як умови визначені лише деякі складники обґрунтованих груп педагогічних умов.

3. Запропонована модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (п.3.2., с. 192) стала підсумком дослідницьких пошуків дисертантки. Водночас її зміст і опис потребують уточнення, з огляду на значущість аналізу дії кожної з груп педагогічних умов на різних етапах реалізації моделі.

4. Зроблені узагальнення і висновки увиразнюють вітчизняний досвід підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. На нашу думку, доречно було б доповнити їх напрацюваннями зарубіжних теоретиків і практиків, що розширило б спектр представлення досліджуваного педагогічного феномену.

Зазначені міркування, побажання та зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Рецензована дисертаційна

робота є завершеною, а її основні положення, результати і висновки становлять наукову та практичну цінність.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності.

Виокремлені для розкриття теми дисертації питання викладено з дотриманням принципу наукової коректності та наукової етики.

Висновок

Дисертаційне дослідження Вінарчук Наталії Миколаївни з теми «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти» є актуальною, цілісною і завершеною роботою, виконаною з використанням наукових методів дослідження. Дисертацію вирізняє чіткість змісту, наукове обґрунтування теоретичних узагальнень та отриманих у педагогічному експерименті результатів, які мають теоретичне і практичне значення, засвідчують особистий внесок здобувачки та представлені в її науковому доробку. Дисертація відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (з наступними змінами), та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 із змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її авторка, Вінарчук Наталія Миколаївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Олена ГАЛЯН